

Pro to sú sě Němci sřekli,
svá tenata sú polékli,
v nich Zajiečka zatratili,
40 aby v Čechách mocni byli.

Čechy, račte rozuměti,
to za pravú pravdu jmieti:
lstivě vám tenata vazú,
chovajte sě jich, vám raz'u.

45 To ten ctný pán, Vilém Zajiec,
vždy bránil Čechów náviec
po všě časy kdež moha:
Prosmež zaň všickni boha!

50 Když dorostú Zajiečenci,
budú s nimi v hoři Němci,
ot nichž pan Vilém snide
a v zemi pohřiechu vnide.

2 *némie* nyní – 3 *sšel* zemřel – 6: ježž ctili všichni Čechové – 9 *přěpadl sě* propadl se, ztratil se – 13 *právě* správně, náležitě – 15 *pykali by* litovali by – 21 *zděla* učinila – 23 *střěla* zahubila – 25-28: šlo o české pány Čeňka, syna Jindřicha z Lichtemburka, Jana Vartmberka, Hynka z Dubé a Viléma Zajíce z Valdeka, kteří zahynuli v této době nepokojů v Čechách – 28 *opravného* správného, pořádného – 29 *přěpuštění* dopuštění – 35 *donidž* dokud – 37 *sřekli se* spikli se – 38 *polékli* políčili – 43 *vazú* váží (3. pl. k *viezi*) – 44 *raz'u* radím – 46 *náviec* nejvíce – 49 *Zajiečenci* synové Vilémovi – 51 *snide* zemřel – 52 *vnide* vešel

Poznámky ediční

Kunhutina modlitba

Rukopis nejstarší a nejlepší NUK VII G 17d, fol. 146b-151b (breviář abatyše Kunhuty – *K*, viz fol. 146b na obr. č. 24), ze začátku 14. století; pozdější zápisy, značně porušené, NUK XVII F 30, fol. 133a-135b (*M*; rkp. nejstarších modliteb a písní českých; častěji zde uvedený viz str. 110) a NUK XII F 9, fol. 80b (*Z*; jen začátek). Všechny vydal paleograficky A. Patera, ČČM 56, 1882, 116-122 (s popisem rkp. *K-Pat*); rkp. *K* – ne bezvadně – V. Flajšhans, Nejst. pam., 152-155 (*Fljš*); přepis u obou nevyhovuje. Naposled v přepise A. Škarka, Nejstarší česká duchovní lyrika (Památky 6, 1949-*Šk*). Tam i další literatura.

O veršové stavbě R. Jakobson, Slavia 3, 1924-5, 272n a K. Horálek, SaS 8, 1942, 58n; o poměru k Lauda Sion Salvatorem P. Trost v SaS 6, 1940, 35n, znovu o poměru k lat. předloze týž v SaS 11, 1948-9, 162n; o knihovně abatyše Kunhuty, k níž náležel m. j. i breviář abatyše Kunhuty (v. zde str. 212) J. Vilikovský v Řádu 5, 1939, 148n (knižně v Písemnictví českého středověku, Praha 1948, 26-40).

Rkp *K* je psán pravopisem primitivním, předspřežkovým, ale slabičné *l* se píše *li*

(naplněno 49, plinie 122) a slabičné *r* pak *ir, yr, ri* (sirdcem 52, sridcem 54, načyrmiti 97, krmie 98 atd. kromě jediného *krmie* 87). Zřejmě chyby písaře opraveny bez poznámky. Osmislabičný verš je v *K* přesně zachován kromě v. 52, 58 a 143, v nichž podle rkpů *M* čtení porušená. – Jotace zachovávána a upravována všude v krátkých i v dlouhých slabikách.

21 stvořiti *M, Z*] [toriti *K* – 34 tú *Hk*] tu *K, Šk*, ty chybně *Fljš*, v *M* chybí, tvú *Vašica* ČČF 3, 1944-5, 251 – 37 věcší] wyetczy *M*, uiechi *K*; podle rýmu – 52 věrným srdcem uchvaceno *M, Fljš, Šk*] auernim [srdcem usfuaceno *K* (usvaceno z v. 51) – 58 kdyžto *M*] cdis *K* – 62 v malé částky *M*] uumale chaftim *K*, v mále částmi *Šk* – 65 Kakož koli i prokníemu] Tacoscoli i procniemu *K*, Kakozkoli ykazdemu *M* – 70 chybí v *K*, je v *M* – 77 Dež *Hk*] Des *K*, Děž chybně *Šk*, Jež *Fljš* – 86 na výsot] nauifoth *K*, na výsost chybně *Fljš* – 90 chlebe *M*] chele *K* – 129 Daj] Mai *K*; chyba rubrikátorova – 143 a tě v sobě viac jmajúce *Šk*] a tie uufobie uice gmaiuce *K*, Atye wezdy wfobyte magycze *M*, a tě v sobě více jmajúce *Pat, Fljš* (9 slabik) – 150 rozkošně *Šk*] rofnnie*K*, chybí v *M*, rozumně *Pat, Fljš*

Spor duše s tělem

Spor duše s tělem, t. zv. první, je zachován v jediném rkpě NUK XVII A 18, fol. 81a-88b; je to rkp pozdní a značně porušil původní text. Přesto se v naší ukázce držíme věrněji čtení rukopisného než rekonstruované vydání R. Jakobsona a St. Petiry (Národní knihovna 4), Kunců 1927 (*JP*). Paleograficky vydal St. Petira ve SbFil 9, 1931, 134-159 s úvodní studií, kde je další literatura.

V našem vydání je vzhledem k době vzniku památky upravována jotace po sykavkách, v níž rkp kolísá, a jsou odstraněny některé pozdní hláskové jevy rkpů: otiskujeme *tvěj, méj* m. rukopisného *tvý, mý* (56, 212), *tej* m. *tý* (269); *k světiej* m. *k světý* (202), *žalostnej* m. *žalostný* (58); *mukú* m. *mukou* (210); *vyše* m. *vajše* (205). Opravy vydání *JP*, které nesledujeme, neuvádíme.

Otištěné zde verše 1-52=47-98; 53-96=163-206; 97-172=391-454 a 173-284=471-594 vydání *JP*, při čemž v. 113-124 = 475-486 *JP*.

20 se mnú] je mnu duše – 21 Dušě vecě a pod. není v rkpě; doplněno podle v. 161 a 189 – 23 dospělo *JP*] došpyce, opr. vyžaduje rým – 27 obroval rkp] obloval (valchoval, vzdělával) *JP* – 30 zlému i dobrému *JP*] zleho z dobroho, opr. vyžaduje rým – 31 čině *JP*] czyny[s, opr. vyžaduje rým

60 zořě] za tím v rkpě: aya dušfyczka nebozyczka – 67 na kostely vložie]v rkpě zkomoleno: dam a wlozym na koštely, v kostel vložie *JP* – 68 v hrob položie *JP*] polozye ychudym dam, oba verše opr. pro rým – 83 pro řěč *JP*] rzecz – 84 slotú] za tím v rkpě who-ruczy ohen (ruší rým)

119 poznach k sobě *JP*] [ama k [obyte przyjedczy ypoznach zez – 123 vědie *JP*] powyedye – 136 konjektura *JP*] [e mnu bydlety vmyela (v rkpě po myela v. 137) – 139 sě rozpomeň *JP*] v rkpě není – 140 věčný *JP*] v rkpě není – 144 mě *JP*] mye y [mrty – 149-150 mluva s tebú stala, všechna chytrost mne ostala *JP*] me mluwenye [tebu [talo wfecny me chytrosty gfu mne ostaly – 158 at na počtě s smrtí sedú *Pelikán LF 56, 1929, 239*] at napocztye [mrty jedu; at na počtě smrti sadú *JP* – 164 dávě *JP*] ya [tebu dawye – 167 rozom, síla, krása milá *JP*] [yla rozom kraffa moge – 168 zhynuly právě jak brla *JP*] zhynul [em prawye jako brnu (konec slova nezřetelný)

183 té moci *JP*] tye moz – 192 zlému *JP*] lzemu – 238 núžě *JP*] muky – 240 nenie *JP*] nynye; spravdivlé *JP*] ygedne [sprawedywe – 248 vinu *JP*] gygy wfychnu wynnu – 251 že ran velé *Výbor*] ya [em myel ran – 273-274 kl'udí [sudí *JP*] klydy] fudce – 275 před tímto veršem v rkpě: wyernygye v kterem [ye [me dyle dušfy nalezly wtom [me gy [em k [udu przywedly místo podle veršů dále v textu následujících (*JP* 599-600)

Nota ot pana Viléma Zajiece

Zapsána ve třech rkpech Dalimila (srov. zde na str. 181): Lobkovickém (*L*), Fürstenberském (*Fs*) a Zebererovském (*Z*), odkud otištěna v Jirečkové vydání Dalimilovy kroniky, FRB III, Praha 1882, 229-231 (*Ĵir*), a v litoměřickém rukopise Pulkavovy kroniky (*PulkLit*), odkud otištěna Gebauerem v LF 11, 1884, 302-305. Kriticky podle *L* v edici Dalimilovy kroniky Havránka a Daňhelky, Praha 1957, 177-179. – Zde za základ vzat rovněž *L*, ale s větším zřením k rekonstrukci znění původního; nadpis z *PulkLit*. Literatura při edicích.

Jotace zachována a upravována všude v dlouhých slabikách, v krátkých slabikách po sykavkách a po ř.

12 Čechóm *Z*, *PulkLit*] čechow *L* – 16 toho *Z*, *PulkLit*] geho *L* – 18 k tomu *Z*, *PulkLit*] k tomu rowu *L*, *Fs* – 19 znovu *PulkLit*] vynech. v *L*, nowu *Z* – 24 v nově v rowu jsi zavřela] v nově v hrobě (jsi dodává *Geb*) zavřela *PulkLit*, v nově jest v rowu zavřela *L*, *Ĵir* (chybně chápe střela jako subst.), mnohos v rowech zatvořila *Z* – 27 Hynka *Fs*, *Z*, *PulkLit*] hynku *L* – 31 jest *Z*, *PulkLit*] vynech. v *L* – 34 převzat ze *Z* a *PulkLit*, vynech. v *L*, *Fs* – 37 šrekli *Fs*, *Z*, *PulkLit*] [szrekli *L* – 41 Čechy *Ĵir*] Čechové *L*, *PulkLit*, *Z*, *Fs* (opraveno pro rytmus, v. verš 6, 13) – 43-44 vazú ... raz'u *Geb*] váží ... razi *L*, *PulkLit*